

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor)
la proiectul de lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova
(art. 116, 121, 122 din Constituție)

Nr.	Participantul la avizare (expertizare)/cons ultare publică	Conținutul obiecției/ propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
1.	Consiliul Superior al Magistraturii	<p>1. Modificările propuse la art. 116 alin. 2-5 din Constituție corespund conceptului propus și promovat de către CSM în cadrul elaborării și implementării Strategiei de reformare a justiției. Potrivit acestor propuneri judecătoria instanțelor de toate nivelele vor fi numiți inițial în funcție de Președintele Țării. Cariera de mai departe a judecătorilor va ține de competența CSM, care prin hotărâre va decide numirea în funcții administrative, transferul la alte instanțe etc., circumstanțe ce va genera administrarea mai operative a sistemului.</p> <p>Totodată, Plenul CSM consideră necesar de completat alin. (5) cu dispoziția „...de către organul de autoadministrare judecătorească”.</p> <p>Astfel, dreptul de a stabili instanța de judecată în care va activa judecătorul și tot ce ține de cariera de mai departe a acestuia, urmează a fi atribuit, în exclusivitate, în competența CSM, ca organ de autoadministrare judecătorească.</p> <p>Aceste modificări sânt necesare în spiritul promovării principiului independenței justiției.</p> <p>Potrivit Constituției puterea judecătorească face parte din una din puterile de stat. Legea fundamentală, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească</p>	<p style="text-align: center;">Nu se acceptă</p> <p>1. Propunerea de a completa alin. (5) al articolului 116 din Constituție în formula propusă de prezentul proiect de modificare a Constituției nu poate fi acceptată întrucât art. 20 alin. (4) din <i>Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului</i> prevede modalitatea în care are loc promovarea sau transferul judecătorilor. Acest lucru fiind făcut de către Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.</p> <p>„Promovarea în funcția de judecător la o instanță superioară, numirea în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță și transferarea judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară se fac numai cu consimțământul lui, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, de către Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament.”</p> <p>În acest sens pentru promovarea și transferul în funcție a judecătorilor urmează a fi aplicate regulile generale pentru numirea în funcție a acestora. Acest lucru fiind realizat doar cu acordul judecătorului de către Președintele țării la propunerea Consiliului,</p>

	<p>Pentru a diminua la minimum implicarea Președintelui RM și a celorlalte puteri de stat în activitatea justiției, CSM consideră necesar de a atribui în competența Președintelui Țării doar dreptul de a numi judecătorii (inițial) , fără desemnarea instanței de judecată, și respectiv de ai elibera din funcția deținută.</p> <p>Cariere de mai departe a judecătorului, urmează a fi efectuată doar în baza Hotărârilor Plenului CSM, care se vor publica în MO, fără implicarea altor autorități de stat. Astfel, CSM în dependență de necesități, va putea asigura transferul judecătorilor în alte instanțe de judecată, fără ca aceste hotărâri să fie dublate prin decretul Președintelui Țării, fiind asigurat principiul separării puterii de stat. La fel, se vor exclude tergiversările nejustificate.</p>	<p>lucru care se realizează și în contextul actualelor prevederi constituționale.</p>
	<p>2. Plenul CSM consideră inoportun, la moment, completarea art. 116 din Constituție cu alin. 5¹, în scopul stabilirii doar a imunității funcționale în privința judecătorilor, din următoarele considerente:</p> <p>Puterea judecătorească constituie una dintre cele trei puteri din orice stat democratic, având rolul de a garanta însăși existența Statului de drept și, astfel, de a asigura aplicare adecvată a dreptului într-o manieră imparțială, dreaptă, echitabilă și eficientă. Independența judecătorilor, într-o societate globalizată și interdependentă, ar trebui să apară în ochii fiecărui cetățean drept o garanție a adevărului, libertății, respectării drepturilor omului și a justiției imparțiale nespusă influențelor externe. Astfel că, independența judecătorilor nu este o prerogativă sau un privilegiu acordat în interesul lor propriu, ci este o garanție în interesul supremației dreptului și al celor care caută și cer dreptate, constituind o garanție a egalității cetățenilor în fața justiției. Asigurarea judecătorilor cu o independență absolută, trebuie să fie garantată prin asigurarea acestora cu o imunitate mai largă, prin reglementări naționale la cel mai înalt nivel, fiind respectate standardele internaționale</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>2. Reglementarea în Constituție a faptului că judecătorii au doar imunitate funcțională în condițiile legii”, reprezintă o garanție consfințită în legea supremă, este o normă cu caracter general, care trasează principalele direcții în activitatea judecătorilor.</p> <p>Necesitatea completării art. 116 cu alin. (5¹) derivă din recomandările Comisiei de la Veneția (a se vedea nota informativă la proiect).</p> <p>Precizăm că o practică similară există și în alte state. Spre exemplu, în Norvegia, unde judecătorii de asemenea nu beneficiază de imunitate personală, ci doar de imunitate funcțională.</p> <p>Instituirea unei imunități funcționale nu vine în contradicție cu art. 6 din Constituție, odată ce judecătorilor le este garantată imunitatea în legătură cu exercitarea funcțiilor lor. Comisia de la Veneția a susținut în mod constant ideea în favoarea imunității funcționale limitate a judecărilor.</p>

	<p>potrivit căroră imunitatea judecătorilor nu trebuie asimilată unui privilegiu, ci urmează a fi înțeleasă ca o garanție conferită prin Lege pentru activitatea desfășurată. Acest dezerat a fost menționat în Avizul nr. 1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor, cât și în Hotărârile Curții Constituționale a Republicii Moldova privind controlul unor prevederi privind imunitatea judecătorului.</p> <p>Potrivit recomandărilor consfințite în tratatele internaționale, independența judecătorului trebuie să fie garantată, în mod special prin asigurarea unei imunități judiciare corespunzătoare realităților din țară. În acest context menționăm că, în multe țări se păstrează tendința de a oferi garanții sporite judecătorilor pentru protejarea inviolabilității lor. Imunitatea sau inviolabilitatea sporită a judecătorilor este o trăsătură pe care o putem regăsi în aproape toate statele est-europene, fapt ce nu este deloc întâmplător, având în vedere faptul că, în aceste țări respectul pentru judecători și independența lor încă nu sânt atât de puternic dezvoltate, (ex. Republica Moldova), motiv pentru care este necesar de a proteja judecătorii printr atribuirea unei imunități mai largi decât doar cea funcțională. Acest principiu este caracteristic majoritatea țărilor cu democrații „tineră”, în care principiul independenței judiciare nu este încă bine stabilit. Prin urmare, judecătorii ar trebui să se bucure de imunitate personală în exercitarea funcțiilor sale. Pornind de la ideea că normele constituționale comportă un caracter de suprație special, în comparație cu alte norme legislative, conținutul acestora ar trebui să fie corespunzător, formulat în vederea protejării drepturilor și libertăților persoanei, iar Legislația națională să fie orientată spre asigurarea unei protecții</p>	<p>Respectiv, modificările propuse sunt în conformitate cu standardele internaționale.</p> <p>De asemenea, reiterăm constatările Comisiei de la Veneția din <i>Amicus curiae referitoare la Imunitatea judecătorilor Curții Constituționale din 11 martie 2013</i> (CDL-AD(2013)008), conform căruia „Magistrații (judecătorii, procurorii și anchetatorii) nu trebuie să beneficieze de imunitate generală precum este prevăzut în Constituția Bulgariei. Potrivit standardelor generale aceștia cu siguranță necesită a fi protejați contra acțiunilor civile, pentru acțiunile efectuate cu bună credință în perioada exercitării funcțiilor sale. Oricum, nu trebuie să beneficieze de imunitate generală care i-ar proteja pe ei de urmările pentru acțiunile criminale pentru care aceștia trebuie să răspundă în fața instanțelor”.</p> <p>Trebuie subliniat, de la bun început, ca noțiunea de imunitate judecătorească face parte din conceptul larg de independență judecătorească. Imunitatea judecătorească nu este un scop în sine, ci servește independenței judecătorului, care ar trebui să fie în măsură să examineze cazurile, fără să se teamă de răspundere civilă sau penală pentru examinarea cu bună-credință a cauzei.</p> <p>În mod clar, judecătorii – ca și orice altă persoană – trebuie să fie pedepsiți pentru orice infracțiune comisă de ei, fie aceeași infracțiune generală, de exemplu cauzarea unui accident în stare de ebrietate sau infracțiune specifică, legată de funcția de judecător, așa precum, luarea de mită pentru pronunțarea unei hotărâri în favoarea unei părți. Nici o acțiune criminală nu trebuie acoperită prin imunitate fără răspundere și evident judecătorii trebuie urmăriți penal pentru toate infracțiunile.</p>
--	--	--

	<p>sporite a inviolabilității judecătorilor, instituind în acest sens o serie de mecanisme și proceduri intermediare aplicabile la pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor și tragerea acestora la răspundere penală, contravențională, materială. Raportând activitatea judecătorilor la realitățile din Republica Moldova, Plenul CSM este ferm convins că protejarea lor ar trebui realizată prin atribuirea unei imunități mai largi decât cea funcțională.</p>	<p>Justificarea imunității procedurale a judecătorilor - în cazul în care există - nu poate fi pentru a proteja judecătorul de urmărire penală, dar de a-l proteja contra unor acuzații false care sunt formulate împotriva sa, în scopul de a exercita presiuni asupra acestuia. În toate celelalte cazuri, imunitatea procedurală trebuie ridicată de către o autoritate competentă în cadrul sistemului judecătoresc.</p>
	<p>3. Cu referire la noua redacție a art. 122 din Constituție: Din dispoziția alin. (1) nu este clar cine sunt persoanele care se bucură de o înaltă reputație cu experiență în domeniul dreptului. Or, potrivit modificărilor propuse la art. 3 Legea nr. 947, CSM este constituit din 14 membri din care: 6 judecători; 3 reprezentanți din rândul profesorilor de drept titular numiți de Parlament și 2 profesori numiți de MJ. Nu este clar care este statutul celorlalți 3 membri. Plenul CSM propune ca să fie mărit numărul de judecători-membri ai CSM.</p> <p>Aici, CSM reiterează recomandările internaționale la acest capitol și în special Carta Universală a Judecătorului, Adoptată de Consiliul Central al AIJ în Taiwan la 17 noiembrie 1999 Actualizată la Santiago de Chile în 14 noiembrie 2017: Articolul 2-3 Consiliul Justiției trebuie să fie complet independent de alte puteri ale Statului. Membrii Consiliului trebuie să fie în majoritatea lor judecători aleși de către colegii lor, în conformitate cu niște proceduri care să le asigure cea mai mare reprezentare.</p> <p>CtEDO în cauza Denisov împotriva Ucrainei (Cererea nr. 76639/11) hotărâre Strasbourg 25 septembrie 2018) a punctat pasajele relevante din Carta europeană privind statutul judecătorilor după cum urmează: 1.3. Pentru orice decizie referitoare la selecția, la recrutarea, la desemnarea, la evaluarea carierei sau la încetarea funcțiilor unui judecător, statutul prevede intervenția unei instanțe independente de puterea executivă și puterea legislativă,</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>3. Obiecțiile invocate țin de modificarea unui alt act normativ și anume a <i>Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii</i> și nu se referă la modificările propuse la art. 112 din Constituție.</p> <p>Referitor la utilizarea termenului de „persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și morală” menționăm că în contextul recomandărilor Comisiei de la Veneția din Opinia nr. 916/2018 din 19 martie 2018, se propune substituirea termenului de „profesori titulari” cu termenul „persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate personală, cu experiență în domeniul dreptului care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic.”, deoarece acest termen, din punct de vedere al sensului, include în sine profesorii titulari, dar în același timp oferă posibilitate de a alege în componența CSM și reprezentanți ai altor profesii juridice, prezența cărora ar fi binevenită în cadrul CSM, cum ar fi de exemplu specialiștii în domeniul promovării și respectării drepturilor omului, în domeniul managementului etc.</p> <p>Totodată, atragem atenția asupra faptului că judecătorii care sunt aleși de către Adunarea Generală a Judecătorilor trebuie să reprezinte cel puțin jumătate</p>

	care să cuprindă cel puțin o jumătate dintre judecătorii aleși de colegii lor, în concordanță cu modalități care să garanteze cea mai largă reprezentare a acestora. În Raportul privind independența sistemului judiciar, partea I: Independența judecătorilor”, adoptat în cadrul celei de-a 82-a sesiuni plenare din 12 și 13 martie 2010 [CDL-AD (2010) 004], Comisia de la Veneția a afirmat: „82. Următoarele standarde trebuie să fie respectate de state pentru a asigura independența judiciară internă și externă: [...] 4. O metodă adecvată pentru a garanta independența puterii judecătorești este crearea unui consiliu judiciar independent care să aibă un rol determinant asupra deciziilor privind numirea și cariera judecătorilor. Respectând varietatea sistemelor de drept existente, Comisia de la Veneția recomandă ca statele să aibă în vedere constituirea unui astfel de organism acolo unde el nu există încă. În toate cazurile, consiliul ar trebui să aibă o componență pluralistă, judecătorii reprezentând o parte importantă, dacă nu chiar majoritară, a membrilor săi. Cu excepția membrilor de drept, acești judecători trebuie aleși sau numiți de colegii lor. Analizând proiectul propus spre avizare, precum și argumentele prezentate în nota informativă, Consiliul reține că adoptarea prezentelor reglementări este actuală, și necesară or, îmbunătățirea procesului de creație legislativă constituie unul din principalele domenii de intervenție, orientate spre armonizarea cadrului legal al sectorului justiției.	din numărul membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, adică o parte importantă.
2.	Centrul de Resurse Juridice din Moldova 4. Propunem înlocuirea cuvântului „morală” cu cuvântul „integritate” din cadrul art. 122 alin. (1) cu referire la membrii Consiliului Superior al Magistraturii care nu sunt judecători. Cuvântul „integritate” este mult mai clar și previzibil și legea organică ce va detalia condițiile va putea specifica mai clar condițiile de eligibilitate. Acest termen este utilizat și în Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2018)003 din 19 martie 2018 cu privire la proiectul	Se acceptă 4. Articolul 122 alin. (1) în redacția propusă de prezentul proiect a fost modificat și va avea următorul cuprins: „(1) Consiliul Superior al Magistraturii este constituit din judecători, aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, reprezentând toate nivelele instanțelor judecătorești și din persoane care se bucură de o înaltă

	precedent de lege de modificare a Constituției cu privire la sistemul judiciar (a se vedea alin. 62).	reputație profesională și integritate personală, cu experiență în domeniul dreptului care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic.”
	<p>5. La fel, pentru claritate și simplificarea textului, propunem înlocuirea sintagmei „cu experiență în domeniul dreptului care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic” din art. 122 alin. (1) cu sintagma „care nu activează în sectorul guvernamental”. Considerăm că nu este cazul pentru stabilirea condiției ce ține de „experiență în domeniul dreptului” în Constituție, această condiție nefiind una indispensabilă pentru calitatea de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, având în vedere competențele largi ale acestuia și, respectiv, membrii pot fi și persoane care au experiență în domeniul administrării publice, economic, jurnalistic etc, experiența în domeniul dreptului putând fi un avantaj dar nu condiție esențială. Dacă însă legislatorul va decide că este esențială experiența în domeniul dreptului, aceasta fa putea fi inclusă în legea organică ce ține de organizarea și funcționarea Consiliului.</p> <p>De asemenea, considerăm că sintagma „care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic” este prea vagă, afilierea politică nefiind un termen clar și previzibil. De aceea propunem o sintagmă mai simplă și anume „care nu activează în sectorul guvernamental”, care ulterior poate fi clarificată în legea organică. Afilierea politică ar putea fi „să nu fie membru de partid în ultimii XXX ani” etc.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>5. În componența Consiliului Superior al Magistraturii este foarte important ca să se regăsească persoane anume cu experiență în domeniul dreptului cum ar fi notari, avocați, academicieni anume pentru a garanta independența judiciarului, fapt pentru care este nevoie de o metodă balansată de numire în Consiliul Superior al Magistraturii.</p> <p>În acest context comunicăm că în Opinia sa CDL-AD(2007)028 referitor la numirile judiciare din 22 iunie 2007, Comisia de la Veneția statua că: „În ceea ce privește practica existentă legată de componența consiliilor judiciare, „o regulă de bază este ca o mare parte din numărul membrilor săi ar trebui să fie alcătuit din membri sistemul judiciar și că ar trebui să se realizeze un echilibru echitabil între membrii sistemului judiciar și alți membri din oficiu sau aleși.” Astfel, un element substanțial sau majoritatea membrilor Consiliul judiciar ar trebui să fie ales chiar de sistemul judiciar. În scopul de a prevedea legitimitatea democratică a Consiliului Judiciar, alți membri ar trebui aleși de către Parlamentul printre persoanele cu calificare juridică adecvată, luând în considerare posibile conflicte de interese.</p> <p>În acest sens și Raportul consiliilor judiciare 2010-2011 reiterează asupra importanței calificării juridice a membrilor consiliilor judiciare.</p> <p>„În ceea ce privește calitatea de membru laic, se consideră oportun ca această persoană să fie numită pe baza competenței și poziției lor în societatea civilă. Experiență juridică dobândită din practicarea în</p>

		<p>calitate de avocat sau implicarea în mediul academic sau în altă poziție cvasi-legală este de dorit pentru a garanta că acești laici au abilitățile și experiența necesară în domenii de competență ale Consiliului și au o înțelegere suficientă a vieții judiciare să înțeleagă funcționarea sistemului judiciar în vederea unei deschideri mai mari către societatea civilă, asigurând astfel o mai mare transparență pentru activitățile Consiliului Judiciar.”</p> <p>În partea ce ține de instituirea incompatibilităților pentru membrii Consiliului Superior al Magistraturii de a nu fi afiliați politic și de a nu face parte din puterea legislativă, executivă și judecătorească este în spiritul standardelor internaționale și a consensului la nivelul statelor Consiliului Europei. Menționăm că prevederi similare se regăsesc și în Constituția Franței (art. 65), Italiei (art. 104) Spaniei (art. 122).</p>
	<p>6. În final, propunem includerea sintagmei ce ține de modul de numire a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii care nu sunt judecători și anume sintagma: „numiți prin concurs public, transparent și în bază de merit”. Formularea curentă a art. 122 alin. (1) nu include și modul de numire a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, care nu sunt aleși de judecători. Acest aspect a fost punctat în Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2018)003 din 19 martie 2018, care a recomandat includerea prevederilor ce țin de modul de numire a membrilor respectivi (a se vedea alin. 61 și 68 ale Opinieii). Propunerea este făcută în contextul implementării recomandărilor respective ale Comisiei de la Veneția.</p> <p>Text final propus Art. 122 alin. (1): Consiliul Superior al Magistraturii este constituit din judecători, aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor,</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>6. Prevederile propuse referitoare la numirea membrilor Consiliului Superior al Magistraturii urmează a fi detaliate în legile speciale, fapt care deja este prevăzut în art. 122 alin. (2) în redacția propusă prin prezentul proiect de lege.</p> <p>Ba mai mult, la pct. 69 din aceeași Opinie a Comisiei de la Veneția se menționează că „Efectul complet al proiectelor de modificări va depinde de punerea în aplicare a acestora la nivel legislativ. Pentru a menține dialogul interinstituțional, dacă membrii din oficiu au fost eliminați din componența CSM, ar trebui stabilite alte canale de dialog instituțional la nivel legislativ”.</p>

	reprezentînd toate nivelele instanțelor judecătorești, și din persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate, care nu activează în sectorul guvernamental, numiți prin concurs public, transparent și în bază de merit.	
3.	<p>Curtea de Apel Comrat</p> <p>7. Per-ansamblu, Judecătoria Curții de Apel Comrat sunt de acord cu necesitatea intervenirii cu modificări în Constituția Republicii Moldova la capitolul „Autoritatea Judecătorească în contextul reformelor anunțate în domeniul justiției cît și întru realizarea Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției.</p> <p>În acest sens cu modificările propuse la art. 116 alin. (2) din Constituție, precum și parțial cu abrogarea alineatelor (3) și (4) din art. 116 din Constituție suntem de acord.</p> <p>Astfel, în art. 116 din Constituția RM „Statutul judecătorului” în cazul abrogării alineatelor (3) și (4) se propune completarea art. 116 cu alin. (2¹) cu următorul conținut:</p> <p>„Judecătoria Curții Supreme de Justiție sunt numiți în funcție de Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime și în funcția de judecător de cel puțin de 10 ani.”</p> <p>Conform notei informative, abrogarea deplină a alineatelor (3) și (4) art. 116 din Constituția RM a fost motivată cu următoarele:</p> <p>„excluderea cerinței deținerii „vechimei în funcția de judecător de cel puțin 10 ani” de către... judecătorii Curții Supreme de Justiție are ca scop obținerea calității de judecător la CSJ și a persoanelor cu o vechime în funcție alta decît cea de judecător, pentru excluderea corporativității în cadrul CSJ Suplimentar, precizăm că criteriile de selectare a judecătorilor CSJ, inclusiv vechimea în muncă, urmează a fi detaliate în Legea cu privire la CSJ.”</p> <p>Explicații: Vechimea în muncă în domeniu este o condiție necesară și esențială pentru persoana care pretindă la funcția de judecător la CSJ, deci numai practica profesională</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>7. Prin prezentul proiect se propune ca judecătoria Curții Supreme de Justiție să fie numiți în funcție similar judecătorilor din curțile de apel și judecătoria, adică de către Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.</p> <p>Această modificare va reduce influența factorilor politici asupra procedurii de numire a judecătorilor. În acest sens se propune abrogarea alin. (4) din art. 116, procedura de numire a judecătorilor din toate instanțele fiind identică și reglementată prin alin. (2) al aceluiași articol.</p> <p>Respectiv, excluderea cerinței deținerii „vechimei în funcția de judecător de cel puțin 10 ani” de către Președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție are ca scop obținerea calității de judecător la CSJ și a persoanelor cu o vechime în funcție alta decît cea de judecător, pentru excluderea corporativității în cadrul CSM.</p> <p>De asemenea în contextul recomandărilor Comisiei de la Veneția din Opinia nr. 916/2018 din 19 martie 2018 se menționa că limitarea strictă a accederii în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție a candidaților din instanțele inferioare, poate duce la izolarea judiciarului și promovarea unor opinii conservatoare și rigide, fără a fi deschise noilor concepte, care pot fi aduse de către judecătoria din diferite medii de activitate.</p> <p>Invocarea argumentului conform căruia judecător la Curtea Supremă de Justiție poate deveni și persoana care nu are calitatea de judecător nu poate fi reținut,</p>

	<p>obținută pe parcursul activității ori în judecătoria sau în cadrul instanței de apel permite a considera persoana în cauză cu un nivel înalt de-profesionalism adecvat statutului de judecător la Curtea Supremă de Justiție.</p> <p>Or, Curtea Supremă de Justiție este unica instanță de casajie și ultima instanță de judecată la nivel național. Astfel, în cadrul Curții Supreme de Justiție trebuie să activeze judecători cu o vechime în muncă și cu un nivel înalt de profesionalism.</p> <p>În astfel de circumstanța nu există impediment pentru persoana care dorește să participe la concurs organizat pentru funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție, chiar dacă activează la acel moment în alt domeniu.</p> <p>Prevederea în cauză va motiva persoanele care nu dețin funcția de judecător, oricum să aspire la această funcție în Instanța supremă de justiție, însă doar după un termen de activitate ca judecător într-o instanță ierarhic inferioară. Acest termen admitem că poate fi redus însă nu mai mic de 5 ani, însă nicidecum exclus.</p> <p>Totodată, această prevedere trebuie să fie expres prevăzută în Legea Supremă și nu în legi ordinare sau speciale, pentru a nu permite politicului, ori de câte ori va fi cazul să intervină. Constituția SUA în acest sens nu au fost modificată de la finele anilor 1800.</p>	<p>deoarece potrivit modificărilor propuse la art. 116 alin. (2)</p> <p>„(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vîrstă, de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii.”</p>
	<p>8. Referitor la modificare propusă prin completarea art. 116 din Constituție cu un nou alin. (5'), cu conținutul „Judecătorii pot avea doar imunitate funcțională în condițiile legii, judecătorii Curții de Apel Comrat consideră că această propunere este una prematură și nu poate fi acceptată din următoarele considerente:</p> <p>Explicații: Judecătorii Curții de Apel Comrat consideră că completarea art. 116 cu alin. (5') cu conținutul indicat în principiu nu corespunde motivării expuse în Nota Informativă la proiectul propus și contravine condițiilor care au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>8. A se vedea argumentele de la pct. 2 din tabel.</p>

		<p>Autorii proiectului de modificare a Constituției din start au menționat:</p> <p>„Prezentul proiect de modificare a Constituției Republicii Moldova a fost elaborat întru realizarea acțiunii LI din Titlul III pct.12 sub.(l) al Planului Național de acțiuni pentru implementarea Acordului de asociere RM-UE în perioada 2017-2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1472/2016 „Elaborareaproiectului de modificare a Constituției Republicii Moldova în partea ce tine de termenul inițial de numire a judecătorilor și selectarea judecătorilor Curții Supreme de Justiție, precum și în vederea concretizării rolului Consiliului Superior al Magistraturii în procesul de autoadministrare a sistemului judecătoresc, componentei și competențelor acestuia.”.</p> <p>Adițional angajamentul de a promova amendamentele la Constituție în vederea consolidării sistemului judecătoresc este reflectat în Titlul III pct.18 LI din Programul legislativ pentru implementarea Acordului de asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană pentru anul 2017, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.1/2017.</p> <p>De asemenea, proiectul vizează și executarea măsurilor de ordin legislativ, prevăzute de Pilonul I „Sistemul judecătoresc” din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6/2012 și, anume: .</p> <ul style="list-style-type: none"> - Acțiunea LI.6 pct 6 - Elaborarea proiectului de lege pentru modificarea Constituției în partea ce tine de termenul de numire inițială a judecătorilor și selectarea judecătorilor Curții Supreme de Justiție. - Acțiunea 1.1.9 pct 3 - Elaborarea proiectului de modificare a Constituției Republicii Moldova în vederea concretizării, rolului Consiliului Superior al Magistraturii în procesul de autoadministrare a sistemului judecătoresc, componentei și competențelor acestuia.
--	--	--

	<p>Prin acest proiect se urmărește atingerea obiectivului specific al Pilonului I:</p> <p>Consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc.</p> <p>Deci, din textul citat <i>supra</i> nu se distinge că în Planurile de acțiuni s-a preconizat și modificări în Constituție referitor la imunitatea judecătorilor și nu are nimic cu termenul inițial de numire, selectarea și selectarea judecătorilor.</p> <p>Respectiv, această propunere dacă va fi susținută și promovată, va fi în contravenire obiectivului Planurilor de acțiune - Consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc, va submina independența judecătorilor.</p> <p>Întrucât, și într-un stat de drept cu un nivel înalt de democrație judecătorii au imunitate generală.</p> <p>La etapa actuală, având în vedere că Republica Moldova este un stat tânăr pe calea dezvoltării principiilor democrației, de aceea luând în vedere și conștientizarea juridică a societății este prematur intervenirea în limitarea imunității a judecătorilor doar la imunitatea funcțională”.</p> <p>Menționăm că, imunitatea generală nu este un impediment pentru organele de urmărire penală atunci când un judecător este învinuit în săvârșirea unei infracțiuni, să deruleze conform legii acțiunile necesare de cercetare.</p> <p>De aceea, judecătorii consideră că, prevederile menționate ce tin de imunitatea judecătorilor spre modificare în cauză nu au suport legislativ, sunt premature.</p>	
	<p>9. Referitor la completarea art. 121 din Constituție cu aliniatul (1) cu conținutul menționat obiecții nu sunt însă se impune necesitatea completării alin. (1) art. 121 din Constituție cu următoarea sintagmă, după cum urmează:</p> <p>(1) „Resursele financiare ale instanțelor judecătorești sunt aprobate de Parlament și sunt incluse în bugetul de stat, într-o mărime nu mai mică de 1,5 % din suma bugetului de stat”</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>9. Constituția Republicii Moldova constituie Legea supremă în stat care stabilește norme de caracter general, sintetizează procesele democratice și exprimă concepția statului asupra relațiilor social-politice, așază relațiile economice pe traseele economiei de piață, statuează drepturile, libertățile și</p>

	<p>Argumentarea:</p> <p>Art.6 din Constituție prevede - în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.</p> <p>Pentru ca puterea judecătorească să fie separată, este necesar imperios ca mărimea resurselor financiare alocate instanțelor judecătorești să fie expres indicate în Legea Supremă, pentru a exclude posibilitatea intervenirii puterii executive și legislative în diminuarea mărimii resurselor alocate, sau alocarea unor resurse financiare insuficiente activității puterii judecătorești.</p> <p>Practica ultimilor ani arată că resursele financiare alocate sistemului judecătoreesc au fost insuficiente pentru a acoperi toate cheltuielile, inclusiv salariale. Cu toate acestea, la aprobarea bugetului pentru anul viitor al instanțelor de judecată în calitate de reper se lua în considerație bugetul anului precedent, care avea ca bază date ale bugetului pentru alt an.</p> <p>Prin urmare, resursele financiare alocate în bugetul de stat pentru fiecare an puterii judecătorești trebuie să fie suficient pentru toate necesitățile sistemului judiciar, pentru asigurarea activității anuale corespunzătoare și eficiente ale instanțelor de judecată din țară și consolidarea independenței Autorității Judecătorești.</p>	<p>îndatoririle fundamentale ale omului și garanțiile acestora.</p> <p>Modificarea Constituției în sensul completării alin. (1) al art. 121 cu prevederea că resursele financiare destinate instanțelor de judecată nu trebuie să fie mai mici de 1,5 % din suma bugetului de stat, nu poate fi acceptată întrucât această normă nu poartă un caracter generic, destinat aplicării continue, fără a necesita modificarea și adaptarea acestei norme.</p>
<p>4.</p> <p>Judecătoria Drochia</p>	<p>10. La solicitarea D-stră, parvenită la Judecătoria Drochia sediul Central, privind prezentarea avizelor la proiectul Legii pentru modificarea Constituției Republicii Moldova în partea ce ține de reforma sistemului judecătorec, Vă comunicăm că nu suntem de acord cu prevederile și modificările proiectului Legii privind termenul inițial și modul de numire al judecătorilor. Credem că ar fi benefică menținerea termenului inițial de 5 ani de numire al judecătorilor, datorită faptului că acesta reprezintă un filtru care are ca scop verificarea activității judecătorilor din punct</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>10. Excluderea termenului inițial de numirea judecătorilor constituie o recomandare a Comitetului pentru drepturile omului (ONU). Excluderea termenului inițial de numire a judecătorilor presupune anume siguranța mandatului și reprezintă un element important al independenței judecătorilor.</p> <p>Noua reglementare este în conformitate cu standardele internaționale.</p>

		de vedere a corectitudinii aplicării legii, precum și a aspectului moral al activității judecătorilor.	Nota informativă detaliază necesitatea excluderii termenului inițial de numire a judecătorilor.
5.	Ministerul Finanțelor	<p>11. În conformitate cu art. 131 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova, bugetul public național cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele raioanelor, orașelor și satelor. Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat și bugetului asigurărilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobării Parlamentului.</p> <p>Este de menționat că, la baza întregului sistem bugetar stă ceea ce în mod generic este desemnat ca fiind „bugetul de stat” care cuprinde totalitatea veniturilor și cheltuielilor necesare pentru implementarea strategiilor și obiectivelor economice, sociale și de altă natură ale Guvernului. Bugetul de stat reprezintă instrumentul cel mai important de intervenție a statului în economie, prin politicile sale fiscale și bugetare.</p> <p>Bugetul de stat contribuie la realizarea echilibrului între necesitățile colective și mijloacele de finanțare a acestora. (Hotărârea Curții Constituționale nr.11/2015 (adoptarea bugetului public național prin procedura angajării răspunderii), §74,75). Bugetul public național consolidat constituie veriga centrală a sistemului financiar și de creditare al unei țări, precum și principală balanță financiară cu caracter operativ și obligatoriu, pe o perioadă determinată. În general, soluțiile bugetare și fiscale au implicații social-economice considerabile. Ele creează condiții pentru creșterea economiei și, implicit, a nivelului de viață al populației. (Hotărârea Curții Constituționale nr.11/2015, § 76).</p> <p>Principiul unității presupune înscrierea într-un singur document a veniturilor și cheltuielilor bugetare, pentru a se asigura utilizarea eficientă a fondurilor publice și</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>11. Conform art. 121 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, „<i>Resursele financiare ale instanțelor judecătorești sînt aprobate de Parlament și sînt incluse în bugetul de stat.</i>”</p> <p>Proiectul nu vine în contradicție cu normele existente referitoare la formarea bugetului, ci doar introduc o garanție suplimentară pentru independența sistemului judecătoresc, fapt care nu exclude obligația de a consulta Guvernul (Ministerul Finanțelor).</p> <p>Astfel, ține de obligația Parlamentului instituirea unor mecanisme de finanțare corespunzătoare, care ar contribui la asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept.</p> <p>Drept urmare, instituțiile implicate în procesul elaborării bugetului, inclusiv Ministerul Finanțelor și Comisiile Parlamentare, în momentul analizării mijloacelor financiare destinate instanțelor judecătorești, urmează să solicite opinia CSM referitoare la eventualele modificări care ar putea fi operate în buget.</p> <p>În ceea ce privește opinia potrivit căreia amendamentele propuse în proiect contravin art. 51¹ din <i>Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014</i>, menționăm că potrivit art. 7 din Constituție, nici o lege și nici un act juridic nu trebuie să contravină legii supreme.</p> <p>Modificările urmează a fi operate în Legea Supremă a statului, care nu este un act legislativ „ce reglementează domenii specifice și/sau activitatea</p>

	<p>monitorizarea fluxurilor financiare. Regula unității are drept scop evitarea dispersării operațiilor financiare ale statului în documente multiple, pentru a se facilita pe această cale controlul exercitat de Parlament. Toate veniturile și toate cheltuielile de stat trebuie să figureze într-un singur document, pentru asigurarea preciziei și clarității bugetizării. (Hotărârea Curții Constituționale nr.23/2013 (limitele de reglementare a Guvernului în domeniul taxelor), § 72).</p> <p>Astfel, prin dispozițiile constituționale ale art. 131 constituanta legislativă instituie, pe de o parte, bazele fundamentale ale bugetului public național în materie de structură și conținut, iar pe de altă parte, impune anumite restricții imperative, inclusiv pentru legislativ, privind procesul bugetar.</p> <p>Potrivit art. 121 din Constituție „Resursele financiare ale instanțelor judecătorești sînt aprobate de Parlament și sînt incluse în bugetul de stat.” Astfel, Legea fundamentală a statului care conține norme-principii nu stabilește expres organul competent de elaborarea și prezentarea în Parlament a proiectului bugetului instanțelor judecătorești.</p> <p>Constituția nu indică expres și actul prin care Parlamentul urmează să aprobe bugetul acestor autorități.</p> <p>În principiu, pentru a fi parte integrantă a legii bugetului de stat, actul normativ prin care se consimte cuantumul resurselor financiare alocate autorităților vizate trebuie să fie învestit cu aceeași forță juridică.</p> <p>Aprobarea bugetului autorităților menționate prin hotărîre a Parlamentului nu se înscrie în enumerarea domeniilor în care Parlamentul adoptă hotărîri, specificate în art. 12 din Legea nr. 100/2017 cu privire actele normative. Mai mult, potrivit prevederilor art. 54 alin. (3) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, Parlamentul examinează proiectul legii bugetare anuale, de regulă, în două lecturi. Astfel, din punctul de vedere al procedurii de</p>	<p>unor autorități/instituții bugetare” așa cum prevede art. 1 alin. (2) din legea menționată.</p> <p>Aprobarea bugetului instanțelor de judecată de către Parlament are scopul de a acorda o garanție în plus independenței sistemului judecătoresc.</p>
--	---	---

	<p>adoptare, aprobarea de către Parlament a bugetului pentru autoritățile indicate prin hotărâre nu reprezintă voința majorității deputaților aleși, ci doar a celor prezenți și nici nu corespunde etapelor de examinare specifice legii bugetului de stat, act legislativ în care urmează să se încorporeze.</p> <p>În consecință, nu poate fi justificată aprobarea repetată de către Parlament a bugetului instanțelor judecătorești inițial prin hotărâre și ulterior ca parte integrantă a legii bugetare anuale.</p> <p>Potrivit art. 131 alin. (2) din Constituție, bugetul de stat, elaborat de Guvern, se aprobă prin lege, iar unica autoritate legislativă în Republica Moldova este Parlamentul (art.60 alin.(1) din Constituție), care a stabilit, la fel prin lege, procedura elaborării, aprobării și administrării bugetului de stat și, implicit, a bugetelor autorităților bugetare independente/autonome, ca parte componentă a acestuia (art. 51' din Legea nr. 181/2014). Suplimentar, art. 131 alin. (4) din Constituție prevede că „orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare, pot fi adoptate numai după ce sînt acceptate de Guvern”. În alin. (6) al aceluiași articol se precizează că „nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare”.</p> <p>În context, Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, oferă garanții autorităților bugetare independente/autonome în sensul participării la elaborarea proiectului bugetului, precum și la soluționarea eventualelor divergențe în procesul definitivării proiectului bugetului (art. 511 alin. (3)).</p> <p>Reieșind din aceasta, propunem la art.121, alin.(1) de expus în următoarea redacție:</p>	

	<p>„(1) Resursele financiare ale instanțelor judecătorești sînt aprobate prin legea bugetară anuală”.</p> <p>12. Concomitent, de exclus propunerea pentru completarea art. 121 cu alin.(1¹), deoarece presupune dublarea cu prevederile art. 123 alin. (2). Conform Legii nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească, cheltuielile pentru înfăptuirea justiției se efectuează de la bugetul de stat în limita alocațiilor bugetare aprobate Consiliului Superior al Magistraturii prin legea bugetară anuală, iar modul de elaborare, aprobare și administrare a bugetului Consiliului Superior al Magistraturii este prevăzut de Legea organică nr. 947/1996 (art. 27 alin. (1¹)).</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>12. Considerăm necesară includerea în Constituția Republicii Moldova a reglementărilor privind atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii de ordin financiar, mai ales reieșind din rolul de lider în procesul de elaborare a bugetelor instanțelor judecătorești pe care trebuie să și-l asume Consiliul Superior al Magistraturii.</p> <p>Consultarea Consiliului Superior al Magistraturii trebuie să fie obligatorie în procesul elaborării, examinării, aprobării și modificării bugetului de stat în partea ce ține de alocarea mijloacelor financiare destinate instanțelor judecătorești care este în drept să prezinte amendamente la actele remise pentru consultare.</p> <p>Astfel încît, CSM este autoritatea care poate determina și prezenta amendamente asupra mijloacelor financiare pentru bugetul de stat necesare bunei funcționări a instanțelor de judecată, fiind consultată obligatoriu la orice etapă de examinare a propunerilor de buget pentru sistemul judecătoresc. Cu atît mai mult că ea este unica autoritatea ce asigură independența sistemului judecătoresc și cunoaște în esență toate problemele cu care se confruntă sistemul și care sunt necesitățile.</p> <p>Reiterăm recomandarea făcută de Direcția generală Drepturile Omului a Consiliului Europei în Raportul privind organele autoadministrării judecătorești și cariera judecătorilor, a remarcat că art. 123 din Constituție, care reglementează atribuțiile CSM nu menționează faptul că acesta este împuternicit să examineze chestiunile ce țin de finanțarea instanțelor judecătorești. Astfel, Direcția generală Drepturile</p>
--	--	---

		<p>Omului a recomandat reexaminarea legislației referitoare la formarea bugetelor instanțelor judecătorești în vederea intensificării rolului organelor de autoadministrare judecătorească în acest proces.</p> <p>Menționăm suplimentar că în contextul recomandărilor Comisiei de la Veneția din Opinia nr. 916/2018 din 19 martie 2018 se menționează că potrivit Raportului Comisiei de la Veneția privind independența sistemului judiciar - Partea I: Independența judecătorilor, „[a]cțiunile privind alocarea fondurilor către instanțele de judecată trebuie să fie luate cu cel mai strict respect pentru principiul independenței judiciare și al sistemului judiciar și să aibă oportunitatea de a-și exprima în parlament opiniile cu privire la bugetul propus prin consiliul judiciar”.</p> <p>Proiectul de lege a fost modificat:</p> <p>Articolul 121 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(1¹) În procesul elaborării, aprobării și modificării bugetului instanțelor judecătorești se solicită avizul consultativ al Consiliului Superior al Magistraturii. Consiliul Superior al Magistraturii este în drept să prezinte Parlamentului propuneri la proiectul bugetului instanțelor judecătorești.”.</p>
	<p>13. Suplimentar, propunem de completat proiectul de lege cu modificările respective și pe alte instituții independente, în special Parlamentul și aparatul Președintelui, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - la art. 64 alin.(2), textul „Resursele financiare ale Parlamentului sînt prevăzute în bugetul aprobat de acesta” de substituit cu textul „Resursele financiare ale Parlamentului sînt aprobate prin legea bugetară anuală”; - art. 95: <p>alin.(1) de expus în următoarea redacție:</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>13. Amendamentele propuse nu țin de prevederile prezentului proiect.</p>

		<p>„(1) Resursele financiare ale aparatului Președintelui sînt aprobate prin legea bugetară anuală”;</p> <p>de completat cu alin. (2) cu următorul cuprins:</p> <p>„(2) Structura, organizarea și funcționarea aparatului Președintelui se stabilesc prin regulament”.</p>	
6.	Curtea de Apel Chișinău	<p>14. Curtea de Apel Chișinău a examinat proiectul Legii „Cu privire la modificarea Constituției R. Moldova” și vă comunicăm că, la general conceptual și redacțional susținem proiectul dat, însă avem câteva obiecții cu privire la modificarea art. 116 al. 5' din Constituție, deoarece considerăm că modificările propuse sunt contrare prevederilor documentelor internaționale și creează premise de periclitarea independenței sistemului judecătoresc. Astfel, că în opinia instituției noastre magistrații trebuie să dispună de imunitatea deplină iar limitarea acestei imunități reprezintă o ingerință inadmisibilă în garanțiile procesuale acordate magistraților în scopul asigurării independenței și imparțialității lor la exercitarea actului de justiție deoarece noțiunea de imunitate judecătorească face parte din conceptul larg de independență judecătorească or, imunitatea judecătorească nu este un scop în sine, ci servește independenței judecătorului, care ar trebui să fie în măsură să examineze cazurile, fără să se teamă de răspundere civilă sau penală pentru examinarea cu bună-credință a cauzei.</p> <p>Este indiscutabil faptul că judecătorii - ca și orice altă persoană - trebuie să fie pedepsiți pentru orice infracțiune comisă de ei, fie aceasta infracțiune generală, de exemplu cauzarea unui accident în stare de ebrietate sau infracțiune specifică, legată de funcția de judecător însă justificarea imunității judecătorilor nu este pentru a proteja judecătorul de urmărire penală, dar de a-l proteja contra unor acuzații false care sunt formulate împotriva sa, în scopul de a exercita presiuni asupra acestuia. O acuzație penală sau chiar o simplă amenințare în acest sens ar putea fi folosite</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>14. A se vedea argumentele de la punctul 2 din tabel.</p>

de către procuratură pentru exercitarea presiunii asupra unui judecător.

Considerăm că, în toate cazurile (cu excepția infracțiunilor flagrante) imunitatea trebuie ridicată doar de către o autoritate competentă în cadrul sistemului judecătoresc.

Reiterăm și faptul că principiul independenței puterii judecătorești este direct dependent în realizarea sa de asigurarea separației puterilor în stat.

La rândul său, principiul separației puterilor în stat nu poate fi realizat autentic în situația în care puterile în stat nu sunt independente reciproc, iar interferențele dintre ele nu se reduc doar la colaborarea prevăzută de Constituție și doar în câmpul reglementărilor legale. Or, anume în scopul de a asigura separarea puterilor în stat, pentru a înlătura ingerințele unei puteri în activitatea altele și de a garanta independența justiției, Constituția ar trebui să cuprindă norme care stabilesc independența, inamovibilitatea și imparțialitatea justiției.

Nu poate fi ignorat nici faptul că în situația actuală ce ține de etapa de dezvoltare a Republicii Moldova în vederea integrării în Uniunea Europeană, judecătorii pot fi supuși unor presiuni atât de forțele politice din țară, cât și de lumea criminală, iar judecătorii nu dispun de nici o protecție în acest sens, nu există mecanisme clare prevăzute de legislație care ar proteja magistratul, inclusiv viața acestuia și a membrilor familiei sale. Este de necontestat faptul, că orice reformă în societate, în special cele care vizează lupta împotriva corupției, ar trebui să înceapă cu sistemul judiciar, prin intermediul căruia urmează a se impune principiul legalității peste tot, inclusiv în funcționarea puterilor legislative și executive. În aceste condiții, se impune *a fortiori* consolidarea independenței sistemului judiciar, inclusiv prin intermediul imunității depline a judecătorilor.

Mai mult art. 8 din Constituție consacră principiul *Pacta sunt servanda*, autoritățile statale, fiind obligate să respecte tratatele la care Republica Moldova este parte. Alcătuind un "bloc de convenționalitate" împreună cu Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului - în cazul dat aceea privind art. 5 §3 și art. 6 ale Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale - subliniază cerința independenței judecătorilor față de celelalte puteri ale statului (*Schiesser c. Elveției*), evidențiază faptul că într-o societate democratică instanțele judecătorești nu trebuie să fie supuse presiunii politice (*Guja c. Moldovei*), precum și imperativul protecției judecătorilor, în contextul libertății de expresie (*Saygılı și alții c. Turciei*).

În opinia instanței noastre, modificările legislative propuse nu fac altceva decât să scadă din încrederea pe care instanțele de judecată dintr-o societate democratică trebuie să o inspire justițiabilului, pentru că independența judecătorilor nu este doar o condiție pentru o funcționare impecabilă a justiției, ci și una pentru deplina libertate a individului, pentru protecția lui în fața puterii statale. Aceluiași concluzii se regăsesc și în hotărârea înaltei Instanțe de Strasbourg în speța *Remli c. Franței*.

În mai multe cauze examinate de Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, înalta Curtea a accentuat obligația pozitivă a statului de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor fără de care nu se poate asigura și concepere existența statului de drept.

În concluzie: limitarea imunității judecătorilor nu este în spiritul art. 6 din Constituție și creează premise pentru acțiuni arbitrare și pasibile să diminueze independența judecătorilor, fapt ce ar avea un impact catastrofal asupra independenței puterii judecătorești. În rest susținem

	proiectul prezentat spre avizare iar alte obiecții pe marginea proiectului examinate nu sunt.	
7.	Judecătoria Criuleni propune introducerea unor modificări, după cum urmează: la articolul 116 al (5 ¹) - sintagma „ <i>pot avea doar imunitate funcțională</i> ” de înlocuit cu sintagma „ <i>au imunitate funcțională</i> ”, tot odată de sipulat prin Lege noțiunea de „imunitate funcțională”; 16. La articolul 122 aliniatul (2) - sintagma „ <i>cel puțin jumătate</i> ” să fie înlocuită cu sintagma „ <i>cel puțin 2/3</i> ”.	<p>Se acceptă</p> <p>15. Articolul 116 alin. (5¹) se modifică și va avea următorul cuprins: „(5¹) <i>Judecătorii au doar imunitate funcțională în condițiile legii.</i>”.</p> <p>Nu se acceptă</p> <p>16. Întrucât propunerea respectivă nu este însoțită de argumentele de rigoare, propunerea nu poate fi acceptată. Suplimentar a se vedea argumentele din nota informativă și recomandările Comisiei de la Veneția din Opinia nr. 916/2018 din 19 martie 2018.</p>
8.	Ministerul Economiei și Infrastructurii	<p>Nu se acceptă</p> <p>17. Potrivit Metodologiei de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 23/2019 proiectele care se însoțesc de analiza de impact sunt:</p> <p>1) proiectele de acte normative de reglementare a activității de întreprinzător care includ stabilirea drepturilor, obligațiilor, cerințelor și interdicțiilor pentru întreprinzători pe toată durata activității (de la inițierea până la lichidarea afacerii), precum și reglementarea relațiilor dintre autoritățile administrației publice, alte autorități abilitate prin lege cu funcții de reglementare și de control și întreprinzători;</p> <p>2) proiectele de acte normative care conțin reglementări cu impact asupra bugetului public național sau a unor componente din cadrul acestuia;</p>

		3) proiectele de acte normative care prevăd reorganizări și reforme structurale ori instituționale ale autorităților sau ale instituțiilor publice. În acest sens, modificările operate prin prezentul proiect nu se încadrează în una din categoriile indicate <i>supra</i> .
	<p>18. Totodată, nota informativă aferentă proiectului nu prezintă o argumentare suficientă în vederea necesității excluderii alin. (3) și (4) din art. 116 ale Constituției RM, care reglementează procedura de numire în funcție a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești și Curții Supreme de Justiție (în continuare CSJ), precum și a judecătorilor CSJ. În acest sens menționăm că, potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 7 din 18.03.2004, limitarea termenului de aflare în funcție de președinte/vicepreședinte a instanțelor judecătorești, nu aduce atingere garanțiilor constituționale privind independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorului, consacrate de art. 116 alin. (1) din Constituție, întrucât vizează doar deținerea funcțiilor administrative.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>18. A se vedea punctul 7 din prezentul tabel.</p>
	<p>19. Suplimentar, considerăm oportună menținerea cerinței deținerii „vechimii în funcția de judecător” de către președintele vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție, ținând cont de faptul că, Curtea Supremă de Justiție este unica instanță judecătorească supremă, care asigură aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești și soluționarea litigiilor apărute în cadrul aplicării legilor. Judecătorii din această instanță trebuie să posede un grad înalt de pregătire profesională, abilitați și</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>19. A se vedea punctul 7 din prezentul tabel.</p>

		capacități calificate, care să le ofere aptitudinile necesare pentru a judeca prin aplicarea legii, în același timp cu respectarea demnității umane.	
		20. Pornind de la faptul că Legea Supremă este izvorul principal al tuturor ramurilor, precum și în conformitate cu rigorile pct. 162 din Hotărârea Guvernului nr. 610/2018 pentru aprobarea Regulamentului Guvernului, considerăm oportun ca proiectul sus menționat să fie însoțit de proiectele de modificare a Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și a Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătoresc, astfel sporind eficacitatea procesului de analiză a soluțiilor juridice propuse. În vederea respectării etapelor principale ale asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor, în corespundere cu prevederile art. 8 și 11 din Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, recomandăm consultarea tuturor părților interesate, în special reprezentanții mediului academic cu experiență în domeniul dreptului constituțional, precum și asociațiile obștești din domeniile juridic și promovarea respectării drepturilor omului.	<p>Nu se acceptă</p> <p>20. Cadrul conex prezentului proiect de lege, va fi elaborat în strictă conformitate cu principiile asigurării transparenței în procesul decizional. Modificările la <i>Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii</i> și la <i>Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătoresc</i> vor fi elaborate pe parcursul examinării propunerilor de modificare a Constituției în Parlament, întrucât revizuirea Constituției potrivit art. 141-143 din Constituție este o procedură specială, iar din punct de vedere temporal aceasta nu poate fi mai mică de 6 luni de la data înregistrării inițiativei legislative în Parlament.</p>
9.	Judecătoria Chișinău	21. Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
10.	Judecătoria Cahul	22. Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
11.	Judecătoria Comrat	23. Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
12	Procuratura Republicii Moldova	24. Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
<p align="center">Obiecțiile și propunerile prezentate în conformitate cu prevederile pct. 205 din Regulamentul Guvernului aprobat prin Hotărârea nr. 610/2018</p>			

13.	<p>Consiliul Superior al Magistraturii</p>	<p>25. Modificările propuse la art. 116 alin. 2-5 din Constituție corespund conceptului propus și promovat de către CSM în cadrul elaborării și implementării Strategiei de reformare a justiției. Potrivit acestor propuneri judecătorii instanțelor de toate nivelele vor fi numiți inițial în funcție de Președintele Țării. Cariera de mai departe a judecătorilor va ține de competența CSM, care prin hotărâre va decide numirea în funcții administrative, transferul la alte instanțe etc, circumstanțe ce va genera administrarea mai operative a sistemului.</p> <p>Totodată, Plenul CSM consideră necesar de completat alin. (5) cu dispoziția „...de către organul de autoadministrare judecătorească”.</p> <p>Astfel, dreptul de a stabili instanța de judecată în care va activa judecătorul și tot ce ține de cariera de mai departe a acestuia, urmează a fi atribuit, în exclusivitate, în competența CSM, ca organ de autoadministrare judecătorească.</p> <p>Aceste modificări sânt necesare în spiritul promovării principiului independenței justiției.</p> <p>Potrivit Constituției puterea judecătorească face parte din una din puterile de stat. Legea fundamentală, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească</p> <p>Pentru a diminua la minimum implicarea Președintelui RM și a celorlalte puteri de stat în activitatea justiției, CSM consideră necesar de a atribui în competența Președintelui Țării doar dreptul de a numi judecătorii (inițial), fără desemnarea instanței de judecată, și respectiv de ai elibera din funcția deținută.</p> <p>Cariera de mai departe a judecătorului, urmează a fi efectuată doar în baza Hotărârilor Plenului CSM, care se vor publica în MO, fără implicarea altor autorități de stat. Astfel, CSM în dependență de necesități, va putea asigura transferul</p>
	<p>Nu se acceptă</p>	<p>25. Vezi argumentele de la pct. 1 din tabel.</p> <p>Suplimentar, menționăm că procedura de transfer a judecătorilor va fi reglementată în legile specializate, în urma adoptării prezentului proiect de lege constituțională.</p>

	<p>judecătorilor în alte instanțe de judecată, fără ca aceste hotărâri să fie dublate prin decretul Președintelui Țării, fiind asigurat principiul separării puterii de stat. La fel, se vor exclude tergiversările nejustificate.</p>	
	<p>26. Totodată în cadrul ședinței Plenului majoritatea membrilor CSM au menționat despre faptul că la moment, este inoportună, completarea art. 116 din Constituție cu alin. 5¹, în scopul stabilirii doar a imunității funcționale în privința judecătorilor, din următoarele considerente:</p> <p>Puterea judecătorească constituie una dintre cele trei puteri din orice stat democratic, având rolul de a garanta însăși existența Statului de drept și, astfel, de a asigura aplicare adecvată a dreptului într-o manieră imparțială, dreaptă, echitabilă și eficientă.</p> <p>Independența judecătorilor, într-o societate globalizată și interdependentă, ar trebui să apară în ochii fiecărui cetățean drept o garanție a adevărului, libertății, respectării drepturilor omului și a justiției imparțiale nesupusă influențelor externe. Astfel că, independența judecătorilor nu este o prerogativă sau un privilegiu acordat în interesul lor propriu, ci este o garanție în interesul supremației dreptului și al celor care caută și cer dreptate, constituind o garanție a egalității cetățenilor în fața justiției.</p> <p>Asigurarea judecătorilor cu o independență absolută, trebuie să fie garantată prin asigurarea acestora cu o imunitate mai largă, prin reglementări naționale la cel mai înalt nivel, fiind respectate standardele internaționale potrivit cărora imunitatea judecătorilor nu trebuie asimilată unui privilegiu, ci urmează a fi înțeleasă ca o garanție conferită prin Lege pentru activitatea desfășurată. Acest deziderat a fost menționat în Avizul nr. 1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor, cât și în Hotărârile Curții</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>26. Vezi argumentele de la pct. 2 din tabel.</p>

	<p>Constituționale a Republicii Moldova privind controlul unor prevederi privind imunitatea judecătorului.</p> <p>Potrivit recomandărilor conștinite în tratatele internaționale, independența judecătorului trebuie să fie garantată, în mod special prin asigurarea unei imunități judiciare corespunzătoare realităților din țară. În acest context menționăm că, în multe țări se păstrează tendința de a oferi garanții sporite judecătorilor pentru protejarea inviolabilității lor. Imunitatea sau inviolabilitatea sporită a judecătorilor este o trăsătură pe care o putem regăsi în aproape toate statele est-europene, fapt ce nu este deloc întâmplător, având în vedere faptul că, în aceste țări respectul pentru judecători și independența lor încă nu sânt atât de puternic dezvoltate, (ex. Republica Moldova), motiv pentru care este necesar de a proteja judecătorii prin atribuirea unei imunități mai largi decât doar cea funcțională. Acest principiu este caracteristic majoritatea țărilor cu democrații „tinere”, în care principiul independenței judiciare nu este încă bine stabilit. Prin urmare, judecătorii ar trebui să se bucure de imunitate personală în exercitarea funcțiilor sale.</p> <p>Pornind de la idea că normele constituționale comportă un caracter de supremație special, în comparație cu alte norme legislative, conținutul acestora ar trebui să fie corespunzător, formulat în vederea protejării drepturilor și libertăților persoanei, iar Legislația națională să fie orientată spre asigurarea unei protecții sporite a inviolabilității judecătorilor, instituind în acest sens o serie de mecanisme și proceduri intermediare aplicabile la pomirea urmăririi penale împotriva judecătorilor și tragerea acestora la răspundere penală, contravențională, materială.</p> <p>Raportând activitatea judecătorilor la realitățile din Republica Moldova, Plenul CSM este ferm convins că protejarea lor ar trebui realizată prin atribuirea unei imunități mai largi decât cea funcțională.</p>
--	---

	<p>27. - Cu referire la noua redacție a art 122 din Constituție: Plenul CSM rămâne pe poziția că Președintele Curții Supreme de Justiție trebuie să facă parte din componența Consiliului Superior al Magistraturii.</p> <p>Potrivit art. 7 Legea nr. 789/26.03.96 cu privire la Curtea Supremă de Justiție Președintele Curții Supreme de Justiție reprezintă Curtea Supremă de Justiție în relațiile cu alte autorități și instituții publice atât din țară, cât și de peste hotare; prezidează ședințele Plenului CSJ, deținând și alte atribuții stabilite prin lege.</p> <p>În virtutea funcției deținute, Președintele CSM are obligația să cunoască problemele ce țin de justiție, să participe activ la dezbaterile privind politicile promovate de CSM în acest domeniu.</p> <p>Aici CSM reiterează recomandările internaționale la acest capitol și în special Carta Universală a Judecătorului, Adoptată de Consiliul Central al AU în Taiwan la 17 noiembrie 1999 Actualizată la Santiago de Chile în 14 noiembrie 2017: Articolul 2-3 Consiliul Justiției trebuie să fie complet independent de alte puteri ale Statului. Membrii Consiliului trebuie să fie în majoritatea lor judecători aleși de către colegii lor, în conformitate cu niște proceduri care să le asigure cea mai mare reprezentare.</p> <p>CtEDO în cauza Denisov împotriva Ucrainei (Cererea nr. 76639/11) hotărâre Strasbourg 25 septembrie 2018) a punctat pasajele relevante din Carta europeană privind statutul judecătorilor după cum urmează: 1.3. Pentru orice decizie referitoare la selecția, la recrutarea, la desemnarea, la evaluarea carierei sau la încetarea funcțiilor unui judecător, statutul prevede intervenția unei instanțe independente de puterea executivă și puterea legislativă, care să cuprindă cel puțin o jumătate dintre judecătorii aleși de colegii lor, în concordanță cu modalități care să garanteze cea mai largă reprezentare a acestora.</p>
<p>Nu se acceptă</p>	<p>27. În privința membrilor din oficiu în cadrul consiliilor judiciare nu există un standard anumit la nivelul statelor europene. Dat fiind faptul că excluderea membrilor din oficiu din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii se referă la toți membrii de drept, excluderea Președintelui Curții Supreme este firească.</p> <p>Mai mult, excluderea Președintelui Curții Supreme de Justiție din rândul membrilor de drept din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii presupune deschiderea acestuia pentru judecătoria din instanțele de toate nivelele aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor.</p>

	<p>În Raportul privind independența sistemului judiciar, partea I: Independența judecătorilor", adoptat în cadrul celei de-a 82-a sesiuni plenare din 12 și 13 martie 2010 [CDL-AD (2010) 004], Comisia de la Veneția a afirmat: „82. Următoarele standarde trebuie să fie respectate de state pentru a asigura independența judiciară internă și externă: [...] 4. O metodă adecvată pentru a garanta independența puterii judecătorești este crearea unui consiliu judiciar independent care să aibă un rol determinant asupra deciziilor privind numirea și cariera judecătorilor. Respectând varietatea sistemelor de drept existente, Comisia de la Veneția recomandă ca statele să aibă în vedere constituirea unui astfel de organism acolo unde el nu există încă. În toate cazurile, consiliul ar trebui să aibă o componență pluralistă, judecătorii reprezentând o parte importantă, dacă nu chiar majoritară, a membrilor săi. Cu excepția membrilor de drept, acești judecători trebuie aleși sau numiți de colegii lor.</p>	
	<p>28. Plenul CSM propune completarea art. 73 din Constituție după sintagma „...Guvernul,, cu sintagma „Consiliul Superior al Magistraturii”, astfel atribuind CSM statutul de subiect cu dreptul de inițiativă legislativă în domeniul justiției. Propunerea respectivă se justifică prin faptul că, Consiliul este organul de autoadministrare judecătorească, iar potrivit prevederilor statuate în Constituția Republicii Moldova puterea legislativă, executivă și cea judecătorească sânt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției. Potrivit principiului separației puterilor, nici una dintre cele trei puteri nu prevalează asupra celorlalte. Celelalte puteri de stat sânt subiecți cu dreptul de inițiativă legislativă, urmând a fi delegat acest drept și puterii judecătorești.</p> <p>Plenul CSM, relevă că, în virtutea atribuțiilor și statutului ce îl deține CSM, o astfel de prerogativă ar oferi posibilitatea, ca organul de autoadministrare judecătorească să poată interveni prompt și efectiv în soluționarea chestiunilor</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>28. Potrivit art. 6 din Constituția Republicii Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează între ele. Astfel, ținând cont de prevederile art. 73 din Constituție drept de inițiativă legislativă le este acordat exponenților din cadrul puterii legislative și Guvernului și Președintelui Republicii Moldova ca parte componentă a puterii executive, având în vedere misiunea acestora de a pune în aplicare legile adoptate de Parlament. Includerea Consiliului Superior al Magistraturii în rândul subiecților cu drept de inițiativă legislativă nu este justificat, odată ce având în vedere misiunea și domeniile de competență ale Ministerului Justiției, toate propunerile de modificare a legislației în domeniul judiciar pot fi promovate prin intermediul Ministerului Justiției.</p>

	neclare, discutabile și a problemelor stringente cu care se confruntă sistemul judecătoresc;	
	29. De asemenea se propune a indica în compartimentul Dispoziții finale și tranzitorii faptul că mandatul actualilor membri ai CSM este de 6 ani. Această propunere este necesară în condițiile în care urmare modificărilor operate prin Legea 137 din 27 septembrie, în raport cu actualii membri a fost exclusă posibilitatea deținerii a 2 mandate consecutive în această funcție, însă fără a fi extinsă perioada mandatului, acesta fiind menținută pentru 4 ani. În aceste condiții, actualii membri ai CSM care dețin un singur mandat sunt discriminați în raport cu cei care au deținut două mandate, cât și cu cei care vor deține un mandat de 6 ani.	<p>Se acceptă parțial</p> <p>29. Dispozițiile finale au fost completate cu prevederi ce se referă la exercitarea mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii.</p> <p>„(2) – Membrii Consiliului Superior al Magistraturii în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi își exercită mandatul pînă la expirarea termenului pentru care au fost aleși.”</p>
14.	Curtea de Apel Comrat	<p>Nu se acceptă</p> <p>30. Vezi argumentele de la pct. 7-9 din tabel.</p>
15.	Centrul de Resurse Juridice din Moldova	<p>Se acceptă</p> <p>31. Articolul 122 alin. (1) a fost modificat și va avea următorul cuprins:</p> <p>„(1) Consiliul Superior al Magistraturii este constituit din judecători, aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, reprezentînd toate nivelele instanțelor judecătorești și din persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate, cu experiență în domeniul dreptului care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic.”</p>
		<p>Nu se acceptă</p> <p>32. Vezi argumentele de la pct. 5 din tabel.</p>
		<p>31. Propunem excluderea cuvîntului „personală” din sintagma „integritate personală” din cadrul art. 122 alin. (1) cu referire la membrii Consiliului Superior al Magistraturii care nu sunt judecători. Cuvîntul „integritate” este implicat legat de personalitatea individuală și profesională și doar a persoanei. Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2018)003 din 19 martie 2018 cu privire la proiectul precedent de lege de modificare a Constituției cu privire la sistemul judiciar operează doar cu termenul de integritate (a se vedea alin. 62). Este o modificare tehnică, însă în spiritul minimalismului juridic urmat în întreaga Constituție.</p>
		<p>32. Considerăm că nu este justificată introducerea condiției ce ține de „experiență în domeniul dreptului” în Constituție, această condiție nefiind una indispensabilă pentru calitatea</p>

	<p>de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, având în vedere competențele largi ale acestuia și, respectiv, membrii pot fi și persoane care au experiență în domeniul managementului, economic, jurnalistic etc, experiența în domeniul dreptului putând fi un avantaj dar nu condiție de eligibilitate. În numeroase țări membrii în consiliile judiciare pot fi și nejuristi. Acest fapt deja este consacrat și în art. 125/1 din Constituție, care se referă la Consiliul Superior al Procurorilor, instituție similară CSM. Art. 125/1 nu instituie experiența în domeniul dreptului drept condiție pentru numirea în calitate de membru al CSP.</p> <p>33. În final, propunem includerea sintagmei ce ține de modul de numire a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii care nu sunt judecători și anume sintagma: „numite în baza unor criterii obiective, bazate pe merit și a unei proceduri transparente numiți prin concurs public, transparent și în bază de merit”. Formularea curentă a art. 122 alin. (1) nu include și modul de numire a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, care nu sunt aleși de judecători. Acest aspect a fost punctat în Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2018)003 din 19 martie 2018, care a recomandat includerea prevederilor ce țin de modul de numire a membrilor respectivi (a se vedea alin. 61 și 68 ale Opiniei). Propunerea este făcută în contextul implementării recomandărilor respective ale Comisiei de la Veneția. Acest text va exclude numirea membrilor CSM în baza discreției politice, fortificând independența CSM de politic.</p> <p>Textul final propus:</p> <p>Art. 122 alin. (1):</p> <p>Consiliul Superior al Magistraturii este constituit din judecători, aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, reprezentând toate nivelele instanțelor judecătorești și din persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești, numite în baza unor</p>	
	<p>Nu se acceptă</p> <p>33. Vezi argumentele de la pct. 6 din tabel.</p>	

		criterii obiective, bazate pe merit și a unei proceduri transparente.	
16.	Judecătoria Comrat	34. Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
<p align="center">Sinteza obiecțiilor și propunerilor în baza Raportului de expertiză anticorupție nr. ELO20/6269 din 16.01.2020</p>			
17.		<p>Obiecții:</p> <p>35. La data de 23.12.2019, Parlamentul a adoptat în lectură finală proiectul de lege pentru modificarea Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr. 947/1996 (art.3, 5, 8¹, ș.a.) (înregistrat în Parlament cu nr. 289 din 05.12.2019, autor Ministerul Justiției). Conform proiectului enunțat, Consiliul Superior al Magistraturii este constituit din 15 membri, fiind majorat cu 3 membri. Conform art. II alin. (2) din proiectul de lege nr. 298, „<i>Alegerea noilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor se desfășoară în conformitate cu dispozițiile prezentei legi, indiferent de momentul anunțării Adunării Generale a Judecătorilor.</i>”.</p> <p>Astfel, Art. II alin.(2) potrivit proiectului expertizat contravine normelor instituite prin proiectul menționat supra, iar acest fapt va crea impedimente în aplicarea corectă a prevederilor legii cu referire la exercitarea mandatului de către actualii membri ai Consiliului Superior al Magistraturii.</p> <p>Recomandări:</p> <p>Revizuirea normelor formulate astfel încât să prevadă ca în termen de X luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Consiliul Superior al Magistraturii va convoca Adunarea Generală a Judecătorilor pentru alege noilor membri, în conformitate cu noile prevederi.</p>	<p align="center">Nu se acceptă</p> <p>35. Potrivit art. 7 din Constituția Republicii Moldova, nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.</p> <p>Reamintim că procedura de revizuire a Constituției reglementată de art. 143 este o procedură specială care presupune existența unor limite temporale mai îndelungate, decât atunci când sunt examinate legi ordinare sau organice. În acest sens, o lege de modificare a Constituției poate fi adoptată de Parlament doar după expirarea a cel puțin 6 luni de la data prezentării inițiativei corespunzătoare.</p> <p>În acest sens, odată cu adoptarea modificărilor prezentate prin prezentul proiect de lege, noile reglementări constituționale vor impune modificarea legilor subsidiare pentru ca acestea să corespundă noilor rigori.</p> <p>Includerea mențiunii conform căreia actualii membri ai Consiliului Superior al Magistraturii au dreptul de a candida din nou la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii nu este justificată.</p> <p>Mai mult, reglementarea propusă se referă la un caz izolat și anume pentru actuala componență a Consiliului Superior al Magistraturii, însă prevederile de ordin constituțional poartă un caracter general și nelimitat în timp, stabilind liniile directoare și</p>

		<p>Totodată, este necesar ca proiectul de lege să prevadă expres că actualii membri ai Consiliului Superior al Magistraturii au dreptul de a candida la funcția de membri ai Consiliului.</p>	<p>principiile fundamentale ale organizării Consiliului Superior al Magistraturii.</p> <p>O astfel de reglementare poate fi inclusă doar în <i>Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii</i>.</p>
<p align="center">Obiectiile și propunerile în cadrul procedurii de reavizare în baza scrisorii nr. 03/4634 din 24 iunie 2020</p>			
18.	Curtea de Apel Bălți	<p>36. Curtea de Apel Bălți, studiind proiectul Legii pentru modificarea Constituției Republicii Moldova elaborat în vederea realizării acțiunii LJ din Titlul III punctul 12 la Planului Național de acțiuni pentru implementarea Acordului de asociere RM-UE în perioada 2017-2019, menționează că, proiectul respectiv a fost discutat la ședința operativă a judecătorilor Curții de Apel Bălți.</p> <p>Făcând trimitere la alin. (1) art. 122 din Proiectul de Lege, judecătorii ajung la concluzia că este relevant ca sintagma «șase judecători aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor» să fie înlocuită cu sintagma «nouă judecători aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor» pentru asigurarea bunei funcționări a sistemului judecătoresc și garantarea independenței justiției.</p> <p>Mai mult de atât, și Comisia de la Veneția în pct. 50 din Avizul nr. 403 din 22 iunie 2007 privind numirea judecătorilor a estimat că «o parte substanțială sau majoritatea membrilor Consiliului Judiciar trebuie să fie aleasă de înșiși judecători.</p> <p>În acest context, și practica statelor europene referitoare la componența consiliilor magistraților denotă faptul că majoritatea membrilor sunt judecători, astfel prevederi similare fiind inerente statului nostru.</p> <p>Drept urmare a studierii proiectului de Lege privind modificarea Constituției, precum și nota informativă, suntem de părere că pentru a mai bună funcționare a</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>36. Indicarea numărului exact de membri în componența CSM-ului reprezintă o recomandare a Comisiei de la Veneția în Opinia nr. 983/2020 din 20 martie 2020. Indicarea numărului de 6 judecători ca fiind membri ai CSM-ului nu contravine principiului conform căruia judecătorii trebuie să reprezinte o parte importantă din cadrul consiliilor judiciare.</p> <p>Indicarea unui număr disproporționat de mare a judecătorilor din cadrul CSM va constitui o premisă importantă a corporativismului din cadrul consiliului.</p>

		Consiliului Superior al Magistraturii, este necesar de a modifica și completa proiectului respectiv pentru implementarea strategiei de reformă a sistemului judecătoresc.
19.	Judecătoria Ungheni	<p>37. În esență, asupra proiectului respectiv, se susține poziția expusă de către Curtea Constituțională prin Avizul la proiectul de lege pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova (sistemul judecătoresc [2]) nr. 4 din 05 decembrie 2017 (Sesizarea nr. 149c/2017). Suplimentar, se evidențiază faptul că nu putem fi de acord cu textul propus la alin. (1) al art. 122 din Constituție, care se referă la componența Consiliului Superior al Magistraturii.</p> <p>În acest sens, sunt remarcabile cele reținute în opinia Comisiei de la Veneția (CDL-AD(2007)028) potrivit căreia s-a subliniat faptul că „o parte substanțială sau o majoritate a membrilor Consiliului Judiciar trebuie să fie aleasă de înșiși judecătorii. Pentru a asigura o legitimitate democratică Consiliului Judiciar, ceilalți membri ar trebui aleși de Parlament, dintre persoanele care au competențe juridice adecvate”.</p> <p>La fel, în Avizul nr. 10 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni, se indică că „Consiliul Justiției poate fi compus doar din judecători sau poate avea o compoziție mixtă, judecători și nejudecători. În ambele cazuri, percepția de apărare a propriilor interese, de autoprotecție sau de corporatism trebuie evitate. O componență mixtă poate prezenta avantaje, pe de o parte, de a evita corporatismul, pe de altă parte, de a reflecta diferitele puncte de vedere din cadrul societății, furnizând astfel puterii judecătorești o sursă suplimentară de legitimitate. Totuși, chiar și în cadrul componenței mixte, funcționarea Consiliului Justiției nu trebuie să permită nici o concesie jocurilor majorităților parlamentare sau presiunilor</p>
		<p>Nu se acceptă</p> <p>37. A se vedea argumentele de la pct. 36 din tabel. De asemenea în vederea susținerii opiniei autorului de proiect a se vedea recomandările Comisiei de la Veneția în Opiniile din 20 martie 2020 și din 19 iunie 2020.</p> <p>Menționăm că propunerile de modificare a Constituției au drept scop excluderea influenței politicului în activitatea CSM-ului, în acest sens nu este clară obiecția cum că în cazul parității de voturi există riscul influenței politicului în activitatea consiliului judiciar.</p>

		<p>executivului, și să fie în afara oricărei subordonări față de considerațiile partidelor politice, pentru a fi în măsură să apere valorile și principiile fundamentale ale justiției.”</p> <p>Totodată, reieșind din pct. 13 din Magna Charta Judecătorilor, existența unei părți importante de judecători în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii prezumă un număr de judecători care ar putea avea influență în luarea deciziilor Consiliului respectiv.</p> <p>Sunt relevante, în aceeași ordine de idei, și constatările Curții Constituționale expuse în Avizul nr. 4 din 05 decembrie 2017 potrivit cărora:</p> <p>„60. Curtea menționează că îndeplinirea rolului constituțional al Consiliului Superior al Magistraturii, acela de garant al independenței autorității judecătorești, precum și a principalelor atribuții care privesc cariera și răspunderea disciplinară a magistraților, determină faptul ca judecătorii să aibă o pondere corespunzătoare imperativului constituțional. 61. Astfel, în virtutea atribuțiilor Consiliului Superior al Magistraturii, componența sa trebuie să reflecte specificitatea acestei activități, calitatea de magistrați a membrilor – așa cum o impune însăși titulatura acestui organism suprem de reprezentare, care cunosc în mod direct implicațiile activității desfășurate de această categorie profesională, fiind definitive pentru hotărârile pe care le adoptă Consiliul.”</p> <p>În același context, nu putem trece cu vederea raționamentele Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Volkov împotriva Ucrainei din 9 ianuarie 2013, în special:</p> <p>„111. În consecință, cauza reclamantului a fost examinată de șaisprezece membri ai CSJ care au participat la ședință, dintre care doar trei erau judecători. Prin urmare, judecătorii au reprezentat o mică minoritate a membrilor CSJ care au examinat cauza reclamantului.</p> <p>112. Abia după amendamentele din 07 iulie 2010, Legea din 1998 privind CSJ a fost completat cu cerința conform căreia</p>
--	--	---

	<p>zece membri ai CSJ ar trebui să fie numiți din rândul membrilor corpului judecătoresc. Totuși, aceste amendamente nu au afectat cauza reclamantului. În orice caz, acestea sunt insuficiente, având în vedere că organismele care numesc membrii CSJ rămân aceleași, cu numai trei judecători aleși de colegii lor. Ținând seama de importanța reducerii influenței organelor politice ale guvernului asupra componenței CSJ și de nevoia de a asigura nivelul necesar de independență judiciară, modul în care sunt numiți judecătorii în organismul disciplinar este relevant, de asemenea, din punctul de vedere al autonomiei judiciare. Astfel cum a evidențiat Comisia de la Veneția, procedurile modificate nu au rezolvat problema, de vreme ce numirea în sine este efectuată de aceleași autorități și nu de corpul judecătoresc (a se vedea punctele 28 și 29 din Avizul Comisiei de la Veneția, citat la punctul 79 de mai sus).</p> <p>117. În consecință, faptele din prezenta cerere dezvăluie o serie de probleme serioase care indică atât deficiențe structurale ale procedurii în fața CSJ, cât și aparența unor preferințe personale din partea anumitor membri ai CSJ care au examinat cauza reclamantului. Prin urmare, Curtea constată că procedura în fața CSJ nu a fost compatibilă cu principiile independenței și imparțialității, impuse la art. 6 § 1 din Convenție”.</p> <p>Din această perspectivă, considerăm că este necesar de făcut la nivel constituțional o distincție clară în partea ce ține de numărul majoritar al membrilor Consiliului. De altfel, Constituția, în redacția respectivă, nu răspunde în mod previzibil modul de calcul al voturilor în cazul parității acestora, în particular, în cauzele ce țin de cariera judecătorilor sau în cazul lipsei unui membru judecător de la ședința de lucru.</p> <p>Prin prisma celor relatate, se impune ca numărul membrilor Consiliului Superior al Magistraturii din rândul</p>	
--	--	--

		<p>judecătorilor să fie stabilit în așa fel ca să reprezinte o majoritate, or acest organ reprezintă garantul independenței autorității judecătorești (statutul de garant al independenței autorității judecătorești al Consiliului Superior al Magistraturii este propus a fi indicat nemijlocit în Constituție la art. 121¹).</p> <p>Mai mult ca atât, este de menționat faptul că standardele internaționale menționate supra sunt reflectate și în nota informativă la proiectul de lege analizat, însă acesta din urmă conține prevederi contrare.</p> <p>Într-o ultimă ordine de idei, menționăm că, în cazul egalității numărului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor și societății civile, există riscul de implicare a politicului în activitatea de autoadministrare judecătorească, ceea ce poate duce la încălcarea principiului separării puterilor în stat.</p> <p>Subsidiar, în scopul asigurării realizării prerogativei Consiliului Superior al Magistraturii de garantare a independenței sistemului judecătoresc și principiului separării puterilor în stat, propunem modificarea Constituției în vederea acordării împuternicirilor acestui organ de a gestiona de sine stătător cariera judecătorilor, fără a fi necesară intervenția puterii executive în vederea promovării judecătorilor în instanțele ierarhic superioare sau transferării acestora în alte instanțe. Modificarea propusă, de asemenea, va sprijini neimplicarea politicului în chestiunile de autoadministrare judecătorească.</p> <p>Această practică binevenită potrivit căreia judecătorii sunt numiți pentru prima dată de președintele țării, iar, ulterior, de cariera acestora se ocupă Consiliul Superior al Magistraturii o găsim în statele vecine, precum România.</p>	
20.	Curtea de Apel Comrat	<p>38. La scrisoarea Dumneavoastră nr. 03/4634 din 24 iunie 2020 privind prezentarea avizelor la proiectul de Lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova (art. 116, 121, 122 din Constituție), Vă informăm că judecătorii</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>38. A se vedea argumentele de la pct. 2 din prezentul tabel.</p>

		<p>Curții de Apel Comrat au luat cunoștințe cu prezentul proiect și prezintă următoarele propuneri.</p> <p>1. Articolul 116 se completează cu alineatul (5¹) cu următorul cuprins: „(5¹) Judecătorii au imunitate generală în condiții legii”.</p> <p>Explicații: Judecătorii Curții de Apel Comrat consideră că completarea art. 116 cu alin. (5¹) cu conținutul indicat în principiu nu corespunde motivării expuse în Nota Informativă la proiectul propus și contravine condițiilor care au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite.</p> <p>Autorii proiectului de modificare a Constituției din start au menționat;</p> <p>„Prezentul proiect de modificare a Constituției Republicii Moldova a fost elaborat întru realizarea acțiunii LI din Titlul III pct.12 sub.(I) al Planului Național de acțiuni pentru implementarea Acordului de asociere RM-UE în perioada 2017-2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1472/2016</p> <p>„ Elaborarea proiectului de modificare a Constituției Republicii Moldova în partea ce ține de termenul inițial de numire a judecătorilor și selectarea judecătorilor Curții Supreme de Justiție, precum și în vederea concretizării rolului Consiliului Superior al Magistraturii în procesul de autoadministrare a sistemului judecătoresc, componenței și competențelor acestuia.</p> <p>Adițional angajamentul de a promova amendamentele la Constituție în vederea consolidării sistemului judecătoresc este reflectat în Titlul III pct.18 LI din Programul legislativ pentru implementarea Acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anul 2017, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1/2017.</p> <p>De asemenea, proiectul vizează și executarea măsurilor de ordin legislativ, prevăzute de Pilonul I „Sistemul judecătoresc” din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii</p>
--	--	---

	<p>20112016, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr, 6/2012 și, anume:</p> <p>-Acțiunea 1,1.9 pet 3 ~ Elaborarea proiectului de modificare a Constituției Republicii Moldova în vederea concretizării rolului Consiliului Superior al Magistraturii în procesul de autoadministrare a sistemului judecătoresc, componenței și competențelor acestuia.</p> <p>Prin acest proiect se urmărește atingerea obiectivului specific al Pilonului I: Consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc.</p> <p>Deci, din textul citat supra nu se distinge că în Planurile de acțiuni s-a preconizat și modificări în Constituție referitor la imunitatea judecătorilor și nu are nimic cu termenul inițial de numire, selectarea și selectarea judecătorilor. Respectiv, această propunere dacă va fi susținută și promovată, va fi în contravenire obiectivului Planurilor de acțiune – Consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc, va submina independența judecătorilor.</p> <p>Întrucât, și într-un stat de drept cu un nivel înalt de democrație judecătorii au imunitate generală.</p> <p>La etapa actuală, având în vedere că Republica Moldova este un stat tânăr pe calea dezvoltării principiilor democrației, de aceea luând în vedere și conștientizarea juridică a societății este prematur intervenirea în limitarea imunității a judecătorilor doar la „imunitatea funcțională”</p> <p>Menționăm că, imunitatea generală nu este un impediment pentru organele de urmărire penală atunci când un judecător este învinuit în săvârșirea unei infracțiuni, să deruleze conform legii acțiunile necesare de cercetare.</p> <p>De aceea, judecătorii consideră că, prevederile menționate ce țin de imunitatea judecătorilor spre modificare în cauză nu au suport legislativ, sunt premature.</p>
--	--

		<p>39. Articolul 121 se completează cu alineatul (1)¹ cu următorul cuprins: „Mijloacele financiare necesare bunei funcționări a instanțelor judecătorești sunt aprobate de Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, într-o mărime nu mai mică de 1,5% din suma bugetului de stat. Aceste mijloace nu pot fi micșorate fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii și se alocă în mod regulat</p> <p>Argumentarea:</p> <p>Conform art. 6 din Constituția Republicii Moldova „Separația și colaborarea puterilor” în Republica Moldova se asigură principiul suveranitatea puterilor: puterea legislativă, executivă și judecătorească care sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.</p> <p>Pentru ca puterea judecătorească să fie separată, este necesar imperios ca mărimea resurselor financiare alocate instanțelor judecătorești să fie expres indicate în Legea Supremă, pentru a exclude posibilitatea intervenim puterii executive și legislative în diminuarea mărimii resurselor alocate, sau alocarea unor resurse financiare insuficiente activității puterii judecătorești.</p> <p>Practica ultimilor ani arată ca resursele financiare alocate sistemului judecătoresc au fost insuficiente pentru a acoperi toate cheltuielile, inclusiv salariale. Cu toate acestea, la aprobarea bugetului pentru anul viitor al instanțelor de judecată în calitate de reper se lua în considerație bugetul anului precedent, care avea ca bază date ale bugetului pentru alt an.</p> <p>Prin urmare, resursele financiare alocate în bugetul de stat pentru fiecare an puterii judecătorești trebuie să fie suficient pentru toate necesitățile sistemului judiciar, pentru asigurarea activității anuale corespunzătoare și eficiente ale instanțelor de judecată din țară’ si consolidarea independentei Autorității</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>39. A se vedea argumentele de la pct. 9 din tabel.</p>
--	--	--	---

		<p>Judecătorești.</p> <p>40. La articolul 122 „Componenta” judecătorii Curții de Apel Comrat propun următoarele:</p> <p>Alin. (1) Consiliul Superior al Magistraturii este format din 12 membri, șapte judecători aleși la Adunarea Generală a judecătorilor, reprezentând toate nivelele instanțelor judecătorești și cinci persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate personală, cu experiență în domeniul dreptului, care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic.</p> <p>Explicații: Având în vedere că principiile stabilite în Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului, în special principiul nr. 1.3. care stabilește că „... fără a impune un mod de scrutin particular, Carta afirmă că modalitățile de alegere a reprezentanților în acesta instanță trebuie să asigure cea mai largă reprezentare a acestora.”</p> <p>„Pornind de la aceste premise proiectul are drept scop asigurarea proporționalității achitabile de reprezentare a judecătorilor de la toate nivelele instanțelor judecătorești în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii și garantează reprezentarea cea mai amplă a sistemului judiciar la toate nivelurile”.</p> <p>În rest judecătorii sunt de acord cu conținutul proiectului.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>40. A se vedea argumentele de la pct. 36 din tabel.</p>
21.	<p>Centrul de Resurse Juridice din Moldova și Institutul pentru Politici și Reforme Europene</p>	<p>41. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) și Institutul de Politici și Reforme Europene (IPRE) au examinat repetat proiectul de Lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova (art. 116, 121, 122 din Constituție), expediat pentru consultare prin email la 25 iunie 2020. Proiectul de lege conține mai multe recomandări în baza Opinilor Comisiei de la Veneția nr. 983/2020 din 20 martie 2020 (CDL-AD(2020)001) și nr. 983 din 19 iunie 2020 (CDL-AD(2020)007).</p> <p>CRJM și IPRE salută elaborarea și publicarea pentru consultări publice a proiectului de lege. Proiectul este unul</p>	<p>Se acceptă</p> <p>41. Articolul 121 alin. (1) a fost modificat și va avea următorul cuprins:</p> <p>„(1) Consiliul Superior al Magistraturii este format din 12 membri, șase judecători aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, reprezentând toate nivelele instanțelor judecătorești și șase persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate personală, cu experiență în domeniul dreptului <i>sau în alt domeniu relevant</i>, care nu activează în cadrul</p>

	<p>important pentru asigurarea independenței și responsabilității sistemului judecătoresc. CRJM a prezentat anterior trei opinii la un proiect de lege similar – 5 octombrie 2015, 23 iunie 2017 și 25 noiembrie 2019. Noi susținem esența modificărilor promovate. Totodată, proiectul de lege ar putea totuși fi îmbunătățit după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> -clarificarea criteriilor față de candidații la funcția de membru al CSM din rândul societății civile; -clarificarea condițiilor de revocare a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) și schimbarea locului acestei norme; -excluderea prevederii referitoare la momentul de intrare în vigoare a legii; -clarificarea procedurii cu privire la alegerea noilor membri nejudecătorești ai CSM. <p>În continuare, în tabelul de mai jos, propunem o serie de modificări punctuale.</p> <p>Propunem modificarea și completarea, după cum urmează:</p> <p>„(1) Consiliul Superior al Magistraturii este format din 12 membri, șase judecătorești aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, reprezentând toate nivelele instanțelor judecătorești și șase persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate personală, cu experiență în domeniul dreptului sau în alte domenii relevante, care nu activează în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic.”</p> <p>Am fost surprinși că condiția de experienței în domeniul dreptului a fost reintrodusă în proiect. Varianta precedentă a proiectului, consultată în martie 2020 nu conținea această condiție. Comisia de la Veneția, în ultima opinie (para. 23), a salutat acest lucru. Cu regret, modificarea introdusă nu este conformă acestei recomandări. Recomandăm completarea textului cu sintagma recomandată de Comisia de la Veneția.</p>	<p>organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic.”</p> <p>Nota informativă referitoare la descrierea termenului de „afiliere politică” a fost completată.</p>
--	---	--

	<p>De asemenea, recomandăm clarificarea în nota informativă la proiect a termenului de „afiliere politică”. Aceasta va oferi claritate cu privire la întinderea termenului de „afiliere politică” și va exclude riscurile de interpretare extinsă a acestui termen la etapa de aplicare a Constituției.</p>	
	<p>42. Propunem completarea acestei prevederi, după cum urmează:</p> <p>„Membrii Consiliului Superior al Magistraturii sunt aleși sau numiți pentru un mandat de 6 ani, fără posibilitatea de a deține două mandate. Membrii Consiliului Superior al Magistraturii pot fi revocați pentru comiterea unor abateri grave, în condițiile legii.”</p> <p>Considerăm necesar includerea unor prevederi clare și exprese despre condițiile de revocare a membrilor CSM – pentru comiterea unor abateri grave. Acesta este sensul opiniei Comisiei de la Veneția. Textul din proiect lasă la discreția legii organice acest aspect. Aceasta nu exclude că legea organica va prevedea orice temeiuri pentru revocarea membrilor CSM, inclusiv pierderea încrederii, care a fost larg criticată de Comisie.</p> <p>Pe de altă parte, ultima propoziție din alin. 5), în forma propusă, nu aduce nicio pus valoare, deoarece alin. 2) deja prevede că modul de încetare a mandatului CSM este prevăzut de lege.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>42. Art. 122 alin. (2) a fost completat cu prevederea conform căreia membrii CSM pot fi revocați.</p> <p>„(2) Procedura și condițiile de alegere, numire și încetare a mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii sunt stabilite de lege. <i>Membrii Consiliului Superior al Magistraturii pot fi revocați, în condițiile legii.</i>”.</p> <p>Fără îndoială stabilitatea mandatului membrilor CSM constituie o garanție a independenței acestora și a exercitării cu imparțialitate a atribuțiilor ce le revin potrivit legii. Necesitatea stabilității mandatului membrilor CSM este determinată și de obligațiile constituționale dar și derivă din principiile generale aplicabile într-un stat de drept.</p> <p>Stabilitatea mandatului trebuie să fie asigurată prin anumite reguli extrem de rigide de revocare, mecanismul fiind stabilit într-un mod clar și previzibil. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională în mai multe cauze a subliniat că de regulă, destituirea presupune o procedură mai complicată decât numirea în funcție sau cel puțin una echivalentă.</p> <p>În acest sens, menționăm că indicarea în Constituție a temeiului de revocare a membrilor CSM „abaterile grave” nu corespunde principiului de previzibilitate și claritate a legii. Mai mult nu există nici o previzibilitate referitoare la faptul care abateri ale membrilor CSM sunt considerate grave.</p> <p>Reiterăm că toate reglementările propuse urmează să corespundă normelor și spiritului Constituției, iar</p>

		<p>detalierea motivelor de revocate va fi stabilită de legea organică. Având în vedere rigiditatea gradului de intervenție cu reglementări constituționale și limita de detaliere a unor aspecte, precum și imposibilitatea în unele situații de a face demarcație dintre normele de rang constituțional și organic se propune reglementarea acestor aspecte detaliate la nivel de lege specială.</p>
	<p>43. Nota informativă nu justifică în vreun fel necesitatea intrării în vigoare a modificării Constituției după 6 luni de la publicarea în Monitorul Oficial.</p> <p>Constituția a fost modificată prin șapte legi constituționale. Nicio lege de modificare a Constituției nu a prevăzut amânarea intrării în vigoare a ei.</p> <p>Pe de altă parte, proiectul exclude reconfirmarea în funcție a judecătorilor, numirea judecătorilor CSJ de către Parlament, introduce reguli pentru a fortifica independența CSM. Aceste modificări sunt menite să sporească independența judecătorilor. Amânarea punerii în aplicare a acestor și altor modificări nu poate fi explicată rațional și nu atinge obiectivele impuse de însăși proiectul de modificare a Constituției.</p> <p>Propunem excluderea acestei prevederi.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>43. Stabilirea unui termen de 6 luni pentru intrarea în vigoare a noilor reglementări constituționale este justificată de necesitatea racordării legislației subsecvente Constituției, pentru ca modificările propuse să fie aplicabile și să nu existe deficiențe legislative.</p> <p>Indicarea unei perioade de tranziție se impune și pentru stabilirea unui mecanism „anti-deadlock” la nivel de lege organică, iar pentru găsirea celui mai optim și potrivit mecanism este necesară implicarea tuturor subiecților interesați într-o perioadă de timp suficientă.</p> <p>Gândirea unui mecanism eficient „anti-deadlock” presupune luarea în calcul a mai multor alternative, a căror detaliere ține de sfera legii organice și nu de nivelul constituțional. Astfel, în scopul detalierii procedurii de numire a membrilor CSM în situația în care aceștia nu au întrunit numărul necesar de voturi, legea organică poate prevedea revederea listei candidaților prin organizarea unui nou concurs pentru selectarea celor mai buni candidați; diminuarea la majoritatea absolută din deputații aleși a numărului necesar de voturi din Parlament.</p> <p>În susținerea soluției abordate, Comisia de la Veneția în Opinia sa din 19 iunie 2020 menționa că „44. Este binevenit faptul că dispozițiile revăzute ale</p>

		<p>proiectului de lege prevăd necesitatea unei majorități calificate de trei cincimi pentru alegerea membrilor laici în CSM. Se recomandă să se indice în Constituție că legea organică va reglementa un mecanism anti-deadlock, în cazul în care Parlamentul nu va întruni numărul necesar de voturi de trei cincimi, fără a specifica mecanismul în sine. [...].”</p>
	<p>44. Propunem excluderea sintagmei „membrilor de drept și a” din această normă. Membrii de drept nu au un mandat de membru al CSM. Ei nu au fost aleși. Ei sunt membri ai CSM în virtutea funcției pe care o dețin. Odată cu excluderea lor din CSM. Ei nu mai sunt membri. Nu este nevoie de un text specific în acest sens. Aceasta sintagma arată și impropriu în acest alineat, deoarece el se referă la un mandat pe termen!</p> <p>De asemenea, propunem de a completa această normă. Altfel, CSM va rămâne fără cvorum o perioadă de cel puțin câteva luni! Astfel, profesorii membri ai CSM își vor continua activitatea până la numirea succesivilor săi.</p> <p>(3) Membrii Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi își exercită mandatul până la expirarea termenului pentru care au fost aleși. Mandatul membrilor Consiliului Superior al Magistraturii din rândul profesorilor titulari încetează prin efectul prezentei legi, exercitându-și mandatul până la numirea noilor membri nejudecătari ai Consiliului Superior al Magistraturii.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>44. Art. II. alin. (3) a fost modificat după cum urmează:</p> <p>„(3) Membrii Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi își exercită mandatul până la expirarea termenului pentru care au fost aleși, cu excepția membrilor de drept și a profesorilor titulari a căror mandat încetează la data intrării în vigoare a prezentei legi. <i>Profesorii titulari își exercită mandatul până la numirea noilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii.</i>”</p>